

THE SUNDAY MORNING BUSINESS HALACHA PROGRAM

נזקי שכנים
Week 8

טור סימן קנ"ג

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

קנג פרסי רמזי דינים המחזיקים המבוארים בזה הסימן

[א] ראובן יש לו מקום חרב סמוך למצר חצרו של שמעון וכסה ראובן הכותל ברעפים בענין שמי גשמים הנגרים עליו יורדים על חצר שמעון ובא שמעון לעכב עליו: [ב] המחזיר שופכי גנותיו לרשות הרבים בני רשות הרבים יכולים לעכב עליו: [ג] המחזיר

שופכי ביתו למבוי אם יכולים לעכב עליו: [ד] כותל ביתו של שמעון המפסיק בינו לרשות הרבים ועליו בגויה עליה של ראובן: [ה] פירוש מה שאמרו אחזיק להורדי אחזיק לכשורי: [ו] כותל החוצץ בין שכנים וקורות האחר סמוכים בו ורוצה האחר לסמוך גם הוא קורותיו: [ז] המחזיק בהורדי וכשורי בכותל חבירו ונפל: [ח] יציאה וביאה אם צריך חזקת שלש:

(ה) א—ד יש חזקה שאינה

לגוף הקרקע וכו'

כיצד ראובן שהיה ביתו סמוך וכו'. משנה סוף פרק חזקת (כ"ז) וכו'. הוא עד טפס יש לו חזקה ויכול למחות פחות מטפס אין לו חזקה ואינו יכול למחות. ופירש ר"ש ז"ל הוא כעין נקר או רלס קורה הצולט מן העלייה למוך ורלס למלוג ט ספלו ומי שיש לו כותל סמוך למלך חצרו והואיל ז' טפס שלט מכותלו למלך חצרו הוא חזקה ואין צלל המלך רשאי לננות שם כגון לקטוס א' הוא דכולי האי לא היה שזק ליה צלל המלך להוציא ז' טפס מצללו בלא רשותו שהרי יכול למחות דקמני וואל ומללל מיהא צמוך ג' איכא למימר דברשותו הואיל: ויכול למחות. כלומר הכא להוציא ז' טפס מצללה למלך חצרו יכול למחות ט צלל המלך משום דכשמשמש צלל הגג רואה מצלל ואיכא חזק ראה עכ"ל. וטעמא כיון דלרשכים חזקה ג' שנים עסקינן טעמא מסילה שמתל לו בשמיקתו לאו כלום היא ונדפסן פרק חזקת (מ"א) כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה אלא צריך שיעטען מכרת לי או נתת לי. וזהו שאמר רבינו וטוען שברשותו הוציא שוקה ממנו או שנתנו לו. וכתב נמוקי יוסף (ל"א) ד"ה ממני) ואע"ג דלהרי"ק וקל"ט פוסקים ב' חזקת ראה אין לו חזקה היינו מחלון למלך דקביע משמישו אצל מגג למלך וכל שכן צמשים כזה מהני חזקה:

דרכי משה

קנג (א) וכתב נמוקי יוסף פרק חזקת (דף קפ"ז ע"ב) (לב. דבר ראשון) שצריך ליזהר מלהסתכל בבית חבירו עד שהוא נתפס כנגב בהסתכלות ההיא כיון שאין לו טענה [א]:

קנג (ב) (ג) יש חזקה וכו' עד והחזיק בו ג' שנים. כך פירש רש"י ועמו הסכימו ר"ת ור"י והרא"ש

אצל הגאונים מולקין דמו ויכולו צ' אין צריך ג' שנים אלא ללמלך הוא חזקה. ומתלוקם זה כתב רבינו צממון סעיף כ"ו ובסימן קנ"ד סעיף ט"ו וסימן קנ"ה סעיף נ"א עי"ש: ורמ"ש רבינו הכא צממס דמועיל חזקה לזו טפס אף על גב דלית ביה חזק ראה יש להקשות דהא צממון קנ"ד סעיף י"ו כתב דהרמב"ן והאלפסי והרמב"ם מולקין על זה. ולפיכך לומר דחזקת ראה דז' כיון שאינו קטע משמישו כמו מחלון הכל מודים דיש לו חזקה וכן כתב צממון יוסף ומציאו צ"ח יוסף:

הלכות נזקי שכנים

סימן קנג

פרסי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] יש חזקה שאינה לגוף הקרקע אלא להשתמש בדרך שהחזיק להשתמש: [ב] מי שיש לו ז' מביתו לחצר חבירו אימתי יכול בעל החצר לכופו שישירונו. ועיין לקמן (ס"ה, ח"ה): [ג] הבא להוציא ז' על חצר חבירו בעל החצר מעכב עליו: [ד] כל עוד שלא הסירו מי משתמש בו: [ה] ז' פחות מטפס אם יש בו חזקה. ועיין לקמן (ס"ה, ח"ה): [ו] ומי משתמש בו: [ז] יש לו חזקת ז' קצר ורחב או צר וארוך אם יכול לעשות ארכו כרחבו או רחבו כארכו: [ח] ביש לו חזקה בזו אם יכול להשתמש תחתיו:

[ט] אם בעל החצר יכול לבנות בקרקע שתחת הדין. ועיין לקמן: [י] ז' אם בעל הגג יכול לעכב על בעל החצר או בעל החצר על בעל הגג: [יא] יכול להוציא ז' לפני חלתו שעל חצר חבירו: [יב] מי שהחזיק במחילה על שפת גגו לקלח מי הגשמים בחצר חבירו אם בעל החצר רשאי לבנות תחתיו: [יג] אם החזיק בנתינת צינור (כפי) [כד] המחזילה להרחיק קילות המים מן הכותל אם יכול בעל החצר לבנות תחתיו או לשנותו. ועיין לקמן: [ט"ד] הבא לעשות מרוב או מחילה בחצר חבירו יכול לעכב עליו: [ט"ו] מי שהחזיק בצנור בחצר חבירו אם יכול לקבל מימיו בכלי או בצנור: [ט"ז] מי שהחזיק בצנור בחצר חבירו אם יכול להשפילו או להגביהו: [ט"ח] מי שהחזיק בצנור בחצר חבירו ורצה להסירו או לשנותו אם בעל החצר מעכב עליו: [י"ח] המחזיק בחצר חבירו שיקבל מי גגו יכול לשנות אופן קילות המים כמו שירצה: [י"ט] ראובן שהיו מי גגו נוטפין לחצר שמעון ונפל בית ראובן ושוכב בנה שמעון בית וקנה מראובן שיקבל מי גגו בחברתו ואחר כך בנה ראובן חורבתו אם יכול להחזיר מי גגו לחצרו של שמעון בכתחילה: [כ] המעמיד סולם בחצר חבירו לעלות בו לראש גגו אם יש לו חזקה ואם יכול למחות בו: [כ"א] הסומך סולם בחצרו על כותל חבירו אם יש לו חזקה ואם יכול למחות בו: [כ"ב] המחזיק להכניס קורות בכותל חבירו הוי חזקה להכניס בכל הכותל אפילו קורות גדולות וכבדות: [כ"ג] כותל שבין ראובן ושמעון ומצד ראובן יש מקומות חפורים בכותל להכניס בהם ראשי קורות לא הוי חזקה להכניס קורות: [כ"ד] לחזקות אלו אם צריך חזקת שלש שנים וגם אם צריך שיבא בטענה. ועיין לקמן וגם בסימן שאחר זה (ס"ה): [כ"ה] חפר בכותל ראובן והניח בו קורה ושחק ראובן במה החזיק. ועיין לקמן: [כ"ו] הטוען שהוא שותף בכותל חבירו אימתי הוי חזקה לחלוק באבני הכותל ובמקומו:

(ה) א—ד יש חזקה שאינה לגוף הקרקע אלא להשתמש בדרך שהחזיק להשתמש וכאשר יסיר תשמישו ישאר המקום פנוי לבעליו: (ג) כיצד ראובן שהיה ביתו סמוך לחצר שמעון והוציא ז' מביתו לחצר שמעון והחזיק בו שלש שנים וטוען שברשותו הוציא שוקה ממנו להוציא או שנתנה לו במתנה הוי חזקה. ומשתמש בו כל זמן שירצה ומונע את שמעון מלהשתמש בו: (ג) ולכתחילה כשבא להוציא או לאחר שהוציא ולא החזיק בו עדיין שלש שנים יכול שמעון למחות בו וצריך להסירו מיד: (ד) ובעוד שלא הסירו שמניחו שמעון שם מרצונו אין בעל הדין רשאי להשתמש בו מפני שמזיק לבעל החצר בראייתו (א). אבל בעל החצר יכול

בשמיקתו לאו כלום היא ונדפסן פרק חזקת (מ"א) כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה אלא צריך שיעטען מכרת לי או נתת לי. וזהו שאמר רבינו וטוען שברשותו הוציא שוקה ממנו או שנתנו לו. וכתב נמוקי יוסף (ל"א) ד"ה ממני) ואע"ג דלהרי"ק וקל"ט פוסקים ב' חזקת ראה אין לו חזקה היינו מחלון למלך דקביע משמישו אצל מגג למלך וכל שכן צמשים כזה מהני חזקה:

(ה) בד"א בזיו בולט טפח. משנה סוף פרק חזקת הוצ' עד (ו) ובענין שימוש בעל' הוצ' ע"י וכו'. שם פחות מטפח טפח יש לו חזקה ויכול למחות פחות מטפח אין לו חזקה ^{ע"י} אין לו חזקה ואינו יכול למחות. אמר רב הונא לא שנו אלא ואינו יכול למחות. וכתב הרא"ש דלר"ן לומר דבטפח יכול למחות בעל הגג צבעל הצצר אבל בעל הצצר צבעל הגג יכול למחות ורבין צעל הצצר צבעל הגג צעל הצצר דאם לא כן יהודה אמר אפילו בעל חצר צבעל הגג אינו יכול למחות. ואוקימנא לרב הונא דאמר דבפחות מטפח יכול למחות בעל הצצר צבעל הגג מאי איכא בין פחות מטפח לטפח עכ"ל ומביאו בית יוסף (ס"ט ו) ולכאורה איכא לאקשויי לפי זה אמאי כתב רבינו דבזיו טפח צעל הצצר יכול להשתמש בו כל זמן שירצה להניחו שם ואין צעל הוצ' יכול לעכב עליו. אבל כי מעיינת ביה תראה ותבין דמאי דכתב הרא"ש דבזיו טפח שניהם יכולין למחות זה על זה לזדקין קאמר צעל הצצר יכול למחות צעל הגג אחר ג' ועל זה קאמר דאם לא כן אלא בעל הגג אינו יכול למחות צבעל הצצר אף לאחר ג' מאי איכא לרב הונא בין פחות מטפח לטפח. פירוש אמאי חנן לרב הונא נסיפא בפחות מטפח אינו יכול למחות בעל הגג צבעל הצצר וגבי טפח חנן צריש' יכול למחות דמשמע צעל הגג יכול למחות צבעל הצצר דמייא דסיפא והא ליחא. ואף על גב דלרב הונא נמי איכא למימר דאיכא ביניהם לפי זה דבטפח אין צעל הצצר יכול למחות צעל הגג אלא חנן ג' אבל לאחר ג' דאית' ליה חזקה אין צעל הצצר יכול למחות על צעל הגג אלא בפחות מטפח לעולם יכול למחות בעל הצצר צעל הגג בין חנן ג' בין לאחר ג' מכל מקום אי אפשר לפרש משנתינו דהכי דאם כן איפכא מיעבי ליה למימי צטפה אינו יכול למחות ובפחות מטפח יכול למחות. אלא דאי צטפה ולאחר ג' יכול צעל הגג למחות צעל הצצר. ומשנתינו מיתוקמא בלאחר ג' והכי קמני הוצ' עד טפח יש לו חזקה צ' שנים ולא יכול צעל הגג למחות צבעל הצצר פחות מטפח אין לו חזקה אף צ' שנים ואין צעל הגג יכול למחות צבעל הצצר אף לאחר ג' שנים ואין צריך לומר חנן ג'. והיינו דכתב רבינו דבטפח חנן ג' כיון דאפילו להסירו משם ראשי צעל הצצר אס' כן צעור שלא הסירו יכול להשתמש בו ואין צעל הגג מעכב עליו ודוקא חנן ג' אבל לאחר ג' דאיכא חזקה ה' דינא איפכא דצעל הגג מונע את צעל הצצר מלמחות צ' ואין צעל הצצר מונע את צעל הגג וכן מביאר דברי הרא"ש למעין צ'. והוא מדברי המוספות בפירושא קמא ד' דביטור הממחיל עד טפח (דף נ"ט):

דרכי משה

(ב) ובן כתב הרא"ש פרק חזקת (ס"י עד) דאין בעל הוצ' יכול לעכב על בעל הצצר דהא בעל הצצר יכול למחות בו כל שכן שהוא אינו מעכב עליו. והתימה מן בעל בית יוסף (סוף ס"י) שכתב בשם הרא"ש שבעל הוצ' היה יכול לעכב על בעל הצצר כי אף שכתב הרא"ש כן על כרחך לאחר שלש איירי דאם לא כן דברי הרא"ש היו סותרים זה את זה ועיי"ש [ב]:

יח (ח"י"מ קבא עמוד מס 272 קנו) (טור >מכון שירת דבורה> - יח (ח"י"מ קבא - קנו) יעקב בן אשר (בעל הטורים)) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בו שפוח אס' לא מיתנה לא צדקו וכו' ונאמן אס' לא

שחילק כשיש בו רוחב טפח החזיק באויר כנגדו (ג) ((ט)) ואם רצה בעל הצצר לבנות תחת הוצ' לבטל תשמישו בעל הוצ' מעכב עליו ואם אין בו טפח לא החזיק באויר הצצר וכל שעה שירצה בעל הצצר לבנות תחתיו ולבטל את תשמישו אין בעל הוצ' מעכב עליו: ((ט)) כתב ה"ר יהודה ברצלוני ז"ל פחות

יח (ח"י"מ קבא עמוד מס 274 קנו) (טור >מכון שירת דבורה> - יח (ח"י"מ קבא - קנו) יעקב בן אשר (בעל הטורים)) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לי דהכי קאמר שאם ירצה לתקוע יחד או קורה שמתעור עובי הכותל^ה צעל הגג בטפח יש להם חזקה זה על זה ויכול למחות זה על זה ותנא מנא זה ומנא זה כדי שיהיה חזקה יותר ואינו רוצה להשתמש אבל פחות מטפח אין להם חזקה זה על זה ואינו יכול למחות זה צו אלא מנא פנים אין צעל החצר יכול למחות ולומר אולי תשתמש על זה ורצ הונא ורצ יהודה פליגי בפחות מטפח וכלפי חוץ והלכתא צו מנא חוץ וגם אינו יכול לטעון חזקה כיון שאינו משתמש צו:

ה כתב נמוקי יוסף (לכ דטר ראשון) בשם הרמב"ם (נע: ד"ה למא) שאותם זדים שמוציאים מגג של רעפים מפני קיום הכותל מהמטר זה נהנה זה אינו חסר ואינו יכול למחות ואין לו חזקה [א] וכשירצה זה לננות יסלקם לגמרי ואם הוא שותף יכול חצי עובי הכותל למשמישו כדינו עכ"ל (ג*):

מטפח אין בו חזקה כלל בין אם קבעו בעל הגג בין אם קבעו בעל החצר אין בו חזקה. (י) ולענין למחות בו אין בעל החצר יכול למחות בבעל הגג מלקבעו שאם ירצה לקבעו ולהשתמש בו כלפי פנים אין בעל החצר יכול למחות ובלבד שלא ישתמש בו בחוץ בחצר משום היזק ראייה. וכן אם בא בעל החצר לקבעו בכותל של בעל הגג כיון שהוא פחות מטפח אין בעל הגג יכול למחות בו וכגון זה כופין על מדת סדום ותולה בו חפציו ואין בעל הגג יכול למחות בו דאי משום היזק ראייה לית ליה לבעל הגג ומשום חזקה גמי לית ביה דכיון שאין בו טפח אין בו חזקה ואי משום טענת היזק הכותל זיו שהוא פחות מטפח מעץ או מלוח אין יכול לתלות בו משא כבד כל כך שיש בו היזק לכותל. אבל בזיו טפח יש בו חזקה שאיזה מהם שהחזיק בו בין בעל הגג בין בעל החצר הוא חזקה שאם החזיק בעל החצר בבעל הגג משתמש בו ובונה ומטעין עליו כל מה שיכול לפי רוחב הזיו שהחזיק בו ואם החזיק בעל הגג בבעל החצר יש לו חזקה בחצר במקום שתחתיו שיכול לעכב בבעל החצר שלא יבנה תחתיו כלום לא תחת ארכו ולא תחת רחבו ויכולין למחות בתחילה זה בזה עד כאן. ולא מסתבר כלל שבעל החצר יכניס זיו פחות מטפח בכותל בעל הגג בעל כרחו והא דאמרין פחות מטפח אין יכול למחות דוקא בשימוש קאמר כדפרישית לעיל (ס"ד) שבעוד שבעל החצר מניחו שם אין בעל הגג יכול למחות בו מלהשתמש בו: (יא) ה כתב ה"ר ישעיה (פסקי ר"ד עמ' ר"ד) דכל זה לא מיידי אלא בחצר חבירו שאין לו בו לא פתח ולא חלון. אבל בחצר של שותפין שיש עליו פתחים

(י) ור"ש רבינו ולא מסתברא וכו'. איכא לתמוה הלא גם רש"ם פירש כך להדיא חזק לשונו אמר רב הונא לא שנו דאינו יכול למחות אלא צעל הגג צעל החצר דאינו יכול למחות צו ולומר אל תשתמש בזה שלי וכו' אי נמי הכי קאמרה ממניחין אין לו חזקה לבעל הגג וגם אינו יכול למחות צעל החצר אם צא לקטע זיון סמוך לכותלו דהא ליכא היזק ראייה עכ"ל. וכן דין דכיון דאין צעל הגג חסר בשום דבר כמה שמכניס צעל החצר זיו כל שהוא צותלו שהרי אין ממנו אפילו היזק ראייה לבעל הגג וצעל החצר נהנה הוא ליה זה נהנה זה אינו חסר וכופין על מדת סדום. חזקת היא דעת הרמב"ם (ה"ד) דין הנחת הסולם בדרומו של חבירו ורבינו צמחון קע"ג כ"א גם כן השיג עליו ואמר דאינו נראה דהאך ישתמש בשל חבירו צעל כרחו. ואינה השגה כלל דטעמא משום דכופין על מדת סדום וכן כתב הרב המגיד לשם והוא הדין הכא. גם צמחון קע"ג קע"ג ג' נמשך רבינו לשיטתו

ועי"ש נמ"ש נמ"ד ולפי שהטעם מפני שזה נהנה זה אינו חסר הלכך גבי סולם אם נרין הוא לננות שם מצעל הסולם דאם לא היה מצעל היה חסר כדפרישתי לשם. ולפע"ד דהכי נקטינן כמנהג ה"ר יהודה גללוני ורש"ם והרמב"ם דלא כהרצ בהגהת שלחן ערוך שכמעט כאן (פ"ד) גבי זיו דעת רבינו הסולם עליהם ומו דצמחון גבי סולם פסק בשלחן ערוך (פ"ג) כהרמב"ם והרצ בהגהה

(כ) יג סולם קטן וכו'. משנה שם (נח): סולם המנזר אין לו (כ) סולם קטן וכו'. משנה סוף פרק חזקה. יש להקשות לפירוש חזקה ולגורי יש לו חזקה. ואמרינן בגמרא (פ) היכי דמי רשבי"ס לזן מאי שנא סולם קטן מזיו פחות טפח שאין לו חזקה סולם המנזר אמר ר' ינאי כל שאין לו ארבעה חזקים. פירוש שליטתו. ואפילו הכי יכול למחות בו כיון דליכא חזק רחיה כל שכן הכא וכחז נמוקי יוסף (לא. ד"ה ממ"י) בשם התוספתא (ב"מ פ"א ה"ח) שנכנס בחצירו לעלות בו לראש גגו דליכא חזק רחיה טפי. ואריך שאם קטע נמסר אפילו מנזר יש לו חזקה:

(כא) כתב הרמב"ם. פרק ח' מהלכות שכנים (ה"ד). וממון לשונו משמע שמפרש כפירוש ר"ש שכתב המעמיד סולם קטן נזד כותלו בחזק חצר חצירו או בחזק חצירו וכו' ואח"כ כתב לפיכך כשנא בעל הגג להעמיד סולם והיינו בחזק חצירו או בחזק חצירו ולפיכך הקשה עליו רבינו דהאך ישממש בעל חצירו בעל חצירו. והרב המגיד כתב שזה מטעם כל שזה נהנה וזה אינו חסר כופין אותו על מדת קדוש וכיון שסולם זה אינו יכול להשתמש בו אלא דרך רשות חצירו וחצירו יכול לנעול כל זמן שירצה ודאי אינו יכול למחות בידו על ההנחה והכל מודים בה זה פשוט עכ"ל: וחזקת סולם זה גם היא על פי השיטות הנזכרות (פ"ה וס"ג) למר לאמר ונלא טענה ולמר לאמר ג' ונענה:

(כב) פ"ה (א), י"ח (א) בות"ל הידוע שהוא ש"ש שמעון וכו'. פרק קמא דנבא נבא (ו). אמר רב נחמן אחיך להורודי לא אחיך לכשורי לכשורי אחיך להורודי ורב יוסף אמר אפילו אחיך להורודי אחיך לכשורי. וכחז הר"ש (פ"י י"ה) פירוש בכותל שידוע שהוא של ראובן שהוא נבא לבדו ושמעון שכנו סמך עליו הורודי שהן קורות דקות וטוען שקנה ממנו או שנתן לו כח לסמוכן עליו. ואחזיק ג' שנים אין לו כח לסמוכן עליו קורות גדולות ולהכביד על הכותל יותר מאותו צדן שהחזיק בו כבר ובספרי ספרד מלאמי איכא דאמרי אמר רב נחמן אחיך להורודי אחיך לכשורי ופסקו הלכה כהאי ליטנא ואפילו לספרים דלא גרסי האי ליטנא מסתברא דהלכתא כרב יוסף לפי שהקונה מחצירו ליתן לו רשות לננות בכותלו לא שכיח שיקנה למלאך ולפי שעה לא הוצרך אלא להורודי. וכחז

(כג) פ"ה (א), י"ח (א) בות"ל הידוע שהוא ש"ש שמעון וכו'. פרק קמא דנבא נבא (ו). אמר רב נחמן אחיך להורודי לא אחיך לכשורי לכשורי אחיך להורודי ורב יוסף אמר אפילו אחיך להורודי אחיך לכשורי. וכחז הר"ש (פ"י י"ה) פירוש בכותל שידוע שהוא של ראובן שהוא נבא לבדו ושמעון שכנו סמך עליו הורודי שהן קורות דקות וטוען שקנה ממנו או שנתן לו כח לסמוכן עליו. ואחזיק ג' שנים אין לו כח לסמוכן עליו קורות גדולות ולהכביד על הכותל יותר מאותו צדן שהחזיק בו כבר ובספרי ספרד מלאמי איכא דאמרי אמר רב נחמן אחיך להורודי אחיך לכשורי ופסקו הלכה כהאי ליטנא ואפילו לספרים דלא גרסי האי ליטנא מסתברא דהלכתא כרב יוסף לפי שהקונה מחצירו ליתן לו רשות לננות בכותלו לא שכיח שיקנה למלאך ולפי שעה לא הוצרך אלא להורודי. וכחז

יח (ח"י"מ קכא עמוד מס 283 קנו) (טור >מכון שירת דבורה< - יח (ח"י"מ קכא - קנו) יעקב בן אשר (בעל הטורים)) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה